

Asia: VN/32728/2022

## **Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle sähköalan ja fossiilisten polttoaineiden alan väliaikaisia voittoveroja koskevaksi lainsäädännöksi**

### **Lausunnonantajan lausunto**

#### **Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään**

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle sähköalan ja fossiilisten polttoaineiden alan väliaikaisia voittoveroja koskevaksi lainsäädännöksi

#### **1. Kesto**

Esityksessä voittovero on suunniteltu toteutettavan määräaikaisena ja se koskisi sähköliiketoiminnassa vuoden 2023 aikana syntyviä voittoja. Lakiesityksen perustana olevassa Eurooppa-neuvoston asetuksessa (2022/1854) vastaavatyypin tuottoleikkurin ("markkinatulojen pakollinen yläraja") voimassaoloajaksi on määritelty 7 kuukautta ja sitä sovelletaan 1.12.2022-30.6.2023 välisenä ajanjaksona. Suunniteltu voittovero on siten kestoaltaan viisi kuukautta pidempi, kuin mitä Neuvoston asetuksessa on säädetty. Koska suomalaiset sähköntuottajat toimivat yhteiseurooppalaisilla sähkömarkkinoilla asettaa lakiesityksessä ehdotettu pitempi voimassaoloaika suomalaiset tuottajat eurooppalaisiin kilpailijoihin nähden eriarvoiseen asemaan eikä siten mahdollista kilpailijoiden tasapuolista ja yhtenäistä kohtelua yhteisillä energiamarkkinoilla. Suomi on jo vuosia ollut aliomavarainen ja tuonnin varassa sähköntuotannon suhteen, koska moni sähköntuotantomuoto on Suomessa ollut tappiollista, eikä investointiympäristö ei ole kannustanut sähköntuotantoinvestointeihin (tuettua) tuulivoimaa lukuun ottamatta. Suomen ei tule asettaa toimialaa entistäkin heikompaan asemaan yhteisillä sähkömarkkinoilla toimiviin muihin maihin ja niiden alueella toimiviin sähköntuottajiin nähden.

Mikäli vero halutaan kuitenkin säätää esityksen mukaisesti määräaikaisena, on pidettävä huoli, että siitä ei muodostu pysyväisluonteista maksua, millä kompensoidaan esim. alenevia fossiilisten polttoaineiden (kuten esim. kivihiili) käytöstä valtiontalouteen kertyviä verotuottoja. Esimerkkinä tämänlaisesta kehityksestä voidaan pitää mm. alun perin tilapäistä autoveroa ja ajoneuvoveroa,

millä katettiin valtion kavennutta verotuottopohjaa, mutta mikä tilapäisyyden jälkeen muuttui pysyväisluonteiseksi ajoneuvoveroksi.

## 2. Veron peruste ja määrä

Esityksessä voittoveron perusteena on suunniteltu käytettävän yhtiöiden tilinpäätöksissään julkaisemaa sähköliiketoiminnan eriyttävän tuloslaskelman tulosta. Eriyttämismenno perustuu sähkömarkkinalakiin, jonka 78 §:ssä viitataan kirjanpitolakiin eriyttämisen toteutustapaan liittyen. Tähän liittyen on huomautettava, että vaikka kirjanpitolaki ja elinkeinoverolaki ovatkin merkittäviä osin toisiinsa kytköksissä ja niiden säännökset esim. tulon ja menon jaksottamista ja kirjaustapaa koskien ovat usein samankaltaisia, laeissa on myös erittäin merkittäviä poikkeuksia, jotka johtavat liiketapahtumien erilaiseen käsittelyyn kirjanpitolain ja elinkeinoverolain mukaan. Uuteen veroon jäisi näin ollen merkittäviä epävarmuuksia ja tulkinnanvaraisuuksia, joiden taakse ei ole sen enempää lainsäädäntöä kuin oikeuskäytäntöäkään.

Ehdotettu voittovero 33% on suhteellisena osana voitosta ja myös mahdolliselta rahalliselta määrältään kohtuuton ottaen huomioon sen, että energiakriisi ja sodan kiihdyttämä inflaatio paisuttaa monien muidenkin toimialojen voittoja, eikä niille ole esitetty mitään lisäveroja. Esityksen mukaan voittoveroa ei saisi vähentää kuluna yhtiön tuloverotuksessa, mikä johtaisi siihen, että sama voitto tulee verotettua kahteen kertaan ja erittäin kovalla kokonaisprosentilla.

## 3. Aikaisempien vuosien tulostason huomioiminen

Ehdotettu voittovero ei huomioi aiempien vuosien matalista markkinahinnoista sähköntuottajille aiheutuneita tappioita, koska ehdotettu vero kohdistuu lähtökohtaisesti vain yhteen yksittäiseen vuoteen 2023 sekä kyseisen yksittäisen vuoden sähköliiketoiminnan taseen oman pääoman perusteella laskettuun 5 %:n ”sallittuun tuottoon.” Edelleen veroa määritettäessä ei huomioitaisi edellisiltä vuosilta muodostuneita tappioita, mikä on ristiriidassa voimassa olevan elinkeinoverolain 3§ kanssa. On huomattava, että yhteistuotantosähkön kannattavuus on ollut huono ja välillä tappiolla viimeisten 10 vuoden aikana puhumattakaan yhteistuotantoinvestointeihin liittyvästä lauhdesähköntuotannosta, mikä on ollut valtaosin kannattamatonta viimeisten kymmenen vuoden aikana eikä takaisinmaksua lauhdetuotantoinvestoinnille käytännössä ole olemassa. Verotuksen oikeudenmukaisuuden ja johdonmukaisuuden kannalta on välttämätöntä, että aikaisempien vuosien tappiot saadaan vähentää veron perusteesta edeltävien 10 vuoden ajalta, kuten elinkeinoverotuksessa.

Ehdotettu vero ei myöskään huomioi riittävällä tavalla ja riittävän pitkällä aikavälillä sähköä tuottavien ja myyvien energiayhtiöiden erilaista taloudellista asemaa, oman pääoman muodostumisen historiaa eikä vieraan pääoman osuutta ja kustannusta yhtiöiden taseessa. Asetettu 5 %:n ”sallittu tuotto” yksistään omalle pääomalle yhden yksittäisen vuoden perusteella on liian alhainen ottaen huomioon erittäin epävakaa ja kasvavia riskejä sisältävän liiketoimintaympäristön – jo yksin epävakasta poliittisesta päätöksenteosta johtuen. Lisäksi on huomautettava, että yhtiöiden todella voimakkaasti kasvaneet vakuusvaatimukset sähkömarkkinoilla ja sähkö-

johdannaismarkkinoilla eivät välttämättä näy yhtiöiden taseissa millään tavalla. Kuitenkin ne ovat aito riskistä johtuva pääoman tai pääomavakuuden sitoutuminen, jolle kaikessa liiketoiminnassa on tuottoodotus. Oikeampi ”sallittu tuotto” olisi vähintään 10 % laskettuna sekä omalle että vieraalle pääomalle.

#### 4. Tulevien vuosien investointeihin varautuminen

Koska ehdotettu vero kohdistuu yhteen yksittäiseen vuoteen, se ei ota huomioon yhtiöiden suunnittelemlia tulevia investointeja sähköliiketoimintaa, hiilineutraaliin sähköntuotantoon sekä sähkön huoltovarmuuden ylläpitämiseen. Käytännössä vero hankaloittaa, tarpeettomasti viivyttää tai voi jopa estää tarpeellisia investointeja sähkön- ja lämmön yhteistuotantoon, sähkö- ja kaukolämpöjärjestelmien integroitumiseen toistensa kanssa sekä sähkön ja lämmön loppukäyttöjen tasaamiseen liittyviin järjestelmiin. Kokonaisuuden ja energiajärjestelmän huoltovarmuuden kannalta verolla on negatiivisia vaikutuksia yritysten investointimahdollisuuksiin ja tuloksen alentuessa mahdollisesti jopa vieraan pääoman hankintaan.

#### 5. Voittoveron kohdentuminen

Ehdotuksen mukaan voittoverovelvollinen olisi sähköliiketoimintaa harjoittava yritys. Se ei määrittele yksiselitteisesti, koskeeko voittovero sähköntuottajaa, sähkön välittäjää vai sähkön vähittäismyyjää, mikäli ne toimivat samassa konsernissa tai osakkuusyhtiöissä. Täsmällisempää olisi kohdistaa voittovero sille taholle, joka ”myy tai luovuttaa sähköä maksua vastaan loppukulutukseen taikka julkiselle markkinapaikalle.”

Edelleen voittovero ei kohdistu tahoihin tai toimijoihin, jotka harjoittavat sähkön johdannaiskauppaa ja sähkön hinnan spekulointia, ja jotka ovat omalta osaltaan edesauttamassa sähkönhinnan tulevaa kehitystä ja loppuasiakkaiden hintojen määräytymistä ilman investointeja fyysiseen tuotantokapasiteettiin. Tältäkin osin vero ei kohtelee kaikkia markkinaosapuolia tasapuolisesti ja yhdenvertaisesti.

#### 6. Sähkön ja lämmön yhteistuotanto, lämmön kustannus ja lauhdetuotannon määrä

Voittoveron myötä nousevat kustannukset heikentävät samalla myös samassa yhtiössä toimivan yhdistetyn sähkön- ja lämmöntuotannon kannattavuutta ja lopulta myös kaukolämpöliiketoiminnan kilpailukykyä. Moni yhtiö toimialalla kompensoi tällä hetkellä kaukolämmön kohonneita tuotantokustannuksia (mm. polttoaineet) sähköntuotannon tuotoilla, jolloin kaukolämmön kuluttajahintoja ei tarvitse korottaa kustannusnousua vastaavasti. Mikäli sähköntuotannon kannattavuus ei täysin ylimitoitetusta uudesta verosta johtuen olisikaan sillä tasolla, miten yhtiöt ovat arvioineet ja budjetoineet, se aiheuttaa todennäköisesti välittömän tarpeen korottaa kaukolämmön hintoja. Lopputulemana kuluttajat, yritykset ja kaikki muut energiankäyttäjät joutuisivat maksamaan korkean sähkön hinnan lisäksi korkeita kaukolämmön maksuja.

Korkea kaukolämmön hinta heikentäisi myös kaukolämmön kilpailukykyä suhteessa muihin lämmitysmuotoihin. Mikäli kaukolämmön kilpailukyky rapautuu suhteessa kiinteistökohtaisiin ja sähkön perustuviin lämmitysmuotoihin nähden, rapautuu myös Suomen sähköjärjestelmän huoltovarmuus erityisesti niinä vuodenaikoina, kun sähköstä on suurin tarve. Aiemmin mainitut sähkön ja lämmöntuotannon yhteistuotantolaitosten yhteyteen rakennetut lauhdetuotannot ovat tuotantomuotona erittäin joustava ja omiaan juuri helpottamaan sähköpulaa. Sen verorasituksen lisääminen, polttoaineniukkuuden vallitessa, voi johtaa kyseisen kapasiteetin käyttämättä jättämiseen, koska verojen heikentäessä maksukykyä kalleimmat polttoaineet jätetään hankkimatta ja edullisemmat jakeet säästetään lämmön ja sähkön yhteistuotantoon.

## 7. Lopuksi

Voittoveroa säädettäessä on hyvä muistaa sähköjärjestelmän toiminnan periaatteet. Korkeat sähkön hinnat ja sähköliiketoiminnan hetkelliset voitot muodostuvat sähköpulan aikana, eivät tasaisesti ja ennustettavasti eri vuosien aikana. Perimmäinen syy korkeisiin hintoihin on tuotantokapasiteetin puute Suomessa ja koko Euroopan markkina-alueella, mitä pitäisi ratkoa muilla instrumenteilla kuin sähkön tuottajille asetettavalla voittoverolla taikka ylimääraisillä ja ennustamattomilla maksuilla. Edelleen on syytä muistaa toimialan investointivaltaisuus ja tuotannolliset investoinnit ovat suuria, mistä johtuen toimijat tarvitsevat taloudellisia puskureita tulevien investointien toteutukseen. Toinen vaihtoehto on tukea investointeja kansallisista budjeteista, mutta sekään ei liene nykyisessä taloudellisessa tilanteessa realistista.

Ryymin Risto  
ALVA yhtiöt Oy